

חוזר מס': כללי 116/090 גמלאות 410	תאריך: 23 יולי 2009 ב' אב תשס"ט
נושא: בני זוג מאותו מין	
מטרת החוזר החוזר מבהיר באלו מקרים ניתן כבר היום לבחון זכאות לגמלה של בני זוג מאותו מין, ומפרט את הפרקים בחוק המאפשרים כבר עתה לטפל בתביעות אלו.	
פתח דבר	
הנחיות לביצוע	
קריטריונים לזכאות	
נספחים 1. נספח 1- המלצות הצוות 2. סעיפי החוק	
רשימת תפוצה מנהלי סניפים מנהלי סניפי משנה מנהלי תחום גמלאות ממונים/רכזים גמלאות פקידי תביעות גמלאות פקיד דלפק קדמי מוקד טלפוני רחובות/דימונה	

אני מודה לצוות בראשות יפה מרוז : עו"ד כרמית נאור, דבורה בדר, טלי ישי, מרים פלינק אשר בחן את הסוגיה וכתב מסמך מקיף וממצה.

ב ב ר כ ה

1
אילנה שרייבמן
סמנכ"ל גמלאות

פתח דבר

נושא הזכויות הסוציאליות של בני זוג מאותו המין בגין תשלומי גמלאות אותן משלם המוסד לביטוח לאומי עלה לראשונה בתביעה לקצבת שאירים של זוג גברים שחיו כבני זוג ואחד מהם נפטר.

התביעה שהגיש בן הזוג שנותר נדחתה ע"י המוסד והוא ערער בפני בית הדין לעבודה.
עמדת מנהל הגמלאות הייתה שיש לראות בבני זוג מאותו מין כידועים בציבור.
בדיון משותף עם היועץ המשפטי לממשלה והלשכה המשפטית אומצה עמדה זו.

היועץ המשפטי לממשלה קבע כי יש להקנות זכויות סוציאליות לזוגות חד מיניים כמו אלו של הזוגות המעורבים. זאת, כל עוד מתקיימים בהם הקריטריונים שנקבעו לעניין קביעת מעמדם של בני זוג כידועים בציבור, כמו ניהול משק בית משותף, חשבון בנק משותף, רכוש משותף, הסכם זוגיות וכד'

בחוק הבטוח הלאומי יש הבחנה בין גבר לאישה והזכויות המוקנות להם אינן זהות. תופעה זו היא תולדה של חקיקה שהתייחסה רק למשפחה המסורתית וטרם הסתגלה לשינויים במבנה התא המשפחתי.
לדוגמא:

- הבחנה בין אלמן לאלמנה בגמלאות שאירים ותלויים בנפגע בעבודה.
- זכות לתוספת בעד בן זוג רק לזוגות שאינם חד מיניים.

- הגדרת בני זוג בחוק הבטחת הכנסה " לרבות גבר ואישה"
- פטור ממבחן תעסוקה רק לאם לילדים קטנים.
- התייחסות שונה לעקרת הבית בחוק ביטוח נכות.

היועץ המשפטי לממשלה הבהיר כי זכויותיהם של זוגות חד מיניים יבחנו על פי מינם. כלומר, כאשר יש בסעיף החוק הבחנה בין זכויות גבר לזכויות אישה יבחנו שני בני הזוג שהם גברים על פי ההתייחסות בחוק לגבר ושתי בנות זוג שהן נשים יבחנו על פי ההתייחסות לנשים. לדוגמא:

נפטר גבר שקיים חיי זוגיות עם גבר אחר יראו בבן הזוג השאר אלמן. לעומת זאת אם שתי בנות הזוג הן נשים תבחן השארה כאלמנה.

בעקבות עמדה זו מופו כל סעיפי החוק שמהם נגזרות זכויות לבני זוג בגמלאות השונות אותם מיישם המוסד. בעצה אחת עם הלשכה המשפטית, נתקבלו בחלק מסעיפי חוק הבטוח הלאומי והחוקים הנוספים אותם מקיים המוסד לביטוח לאומי, פרשנויות שניתן כבר כיום לפעול לפיהן. בהמשך יגבש המוסד הצעות לתיקוני חקיקה רלוונטיים.

[חזרה](#)

קריטריונים לזכאות

להלן סוגי הגמלאות והזכויות השונות הנגזרות בגין היות שני בני זוג מאותו מין.
החוזר יפרט לגבי כל גמלה וגמלה את הזכויות שניתנות מיידית ליישום בהתאם לפרשנויות המשפטיות השונות.

אמהות

מענק אשפוז : אין לשלם מענק אשפוז לשני גברים, שכן מענק האשפוז מיועד לאישה.

מענק לידה : ישולם גם במקרה של זוג גברים, במקרה בו מדובר בתובע שהינו ההורה הטבעי ובתנאי שבן הזוג השני לא קיבל מענק לידה כהורה מאמץ.

דמי לידה : ניתן לשלם דמי לידה לאב ביולוגי החי חיי זוגיות עם בן זוג מאותו מין.
תחום אמהות הוציא חוזר מפורט בנושא.

ילדים

מניין ילדים : יש לפעול על פי מניין הילדים במשפחה החד מינית גם בזוג גברים וגם בזוג נשים (כאשר הינן מבוטחות). הילדים יכולים לבוא במניינו של כל אחד מבני הזוג ולכן יש להעמיד בפני הזוג את הבחירה.

- יש להבהיר לבני הזוג שהבחירה הינה חד פעמית ולא ניתנת לשינוי.
- לקביעה באיזה מניין יבואו הילדים, יש משמעות לא רק לעניין הזכאות לגמלה אלא לעניין קיזוז חוב דמי ביטוח.
אין לקזז חוב דמי ביטוח של ההורה השני שבמניינו לא נמצאים הילדים.

סכום הקצבה : כל הילדים של בני הזוג יופיעו במניין של המשפחה וקצבת הילדים תחושב בהתאם.

מענק לימודים : אין לשלם מענק לימודים למי שחיים חיי זוגיות כידועים בציבור מאחר ואינם עונים להגדרת הורה יחיד. הוראה זו רלבנטית גם לבני זוג מאותו המין.

שאיירים/תלויים בנפגע עבודה

בכל מקרה שמוכח כי בני זוג מאותו המין חיו חיי זוגיות כידועים בציבור ואחד מבני הזוג נפטר יש לבחון את זכאותו של הנותר לקצבה.

כאשר מדובר בגבר יש לראותו כאלמן ולבחון את זכאותו על פי המבחנים הקבועים בחוק (מבחן הכנסות).
כאשר מדובר באשה יש לבחון תחילה האם המנוחה אכן היתה מבוטחת, אם התשובה לכך חיובית יש לבחון את הזכאות בהתאם למבחנים הקבועים בחוק לעניין אלמנה.

אבטלה

לעיתים נגזרת תקופת התשלום לדמי אבטלה ממספר התלויים שיש לזכאי לדמי אבטלה וזאת בהתאם לאמור בסעיף 171 לחוק, היינו אם מדובר בזוג גברים או זוג נשים שאחד מהם או אחת מהן תובעת אבטלה יש לבחון את תקופת התשלום לדמי אבטלה על פי הקריטריונים שבסעיף 1247(1) או 1247(3) על פי מינו של בן הזוג

נכות כללית

לעניין זכאות לתוספת בעד בן זוג ובת זוג.
ניתן לשלם תוספת בעד בן זוג או בת זוג גם בזוגות חד מיניים וזאת בהתאם לאמור בסעיף 200(ג1) שבו נאמר "בעד בן זוג".
כך שניתן כבר כיום לפעול ולשלם תוספת בעד בן זוג בזוגות חד מיניים וזאת בתנאי שמתקיימים יתר תנאי הזכאות.

סיעוד

על פי ההגדרות שבתקנה 1 לתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח סיעוד) (מבחני הכנסה לקביעת הזכאות לגמלת סיעוד ושיעורה) מוגדר "בן זוג – בן זוגו של התובע הגר עימו" במקרים בהם שני בני זוג מאותו מין, יש לבחון אותם כבני זוג ולפיכך לבחון את הזכאות על פי הכנסות שני בני הזוג.

תוספת ניקוד ל"בודד" - אין להוסיף ניקוד כבודד למי שמקיים חיי זוגיות עם בני זוג מאותו מין.

קצבת זקנה

לעניין זכאות לתוספת בעד בן/בת זוג ניתן על פי פרשנות משפטית לשלם תוספת בעד בן/בת זוג גם אם מדובר בידועים בציבור חד מיניים.

היינו, כאשר מדובר בשתי נשים יש לבחון את הזכאות לתוספת בגין בת הזוג בהתאם לאמור בסעיף 1247(1).

כאשר מדובר בשני גברים, יש לבחון את הזכאות לתוספת בהתאם לאמור בסעיף 247(3).

הוראות כלליות

תשלום במקרה פטירה : ניתן לשלם מענק פטירה במקרה של בני זוג מאותו מין ובתנאי ששולמה לבן הזוג שנפטר אחת מן הקצבאות המנויות בסעיף 310 לחוק, או על פי האמור בסעיף 15 לחוק הבטחת הכנסה.

תשלום חוב גמלה לשאירים
בסעיף 308 לחוק נקבע תשלום חוב גמלה לשאירים של מקבל קצבה שנפטר, כאשר מדובר בשני בני זוג מאותו המין ההגדרה של השאיר תהיה על פי מינו של התובע כפי שנקבע בשאירים או תלויים בנפגע עבודה.

הבטחת הכנסה

בהגדרת בני זוג בסעיף 1 לחוק ניתן לקבוע כי בני זוג יוגדרו כבני זוג גם כאשר מדובר בזוג חד-מיני.

הפטור ממבחן תעסוקה על פי האמור בסעיף 2(5) לחוק יחול רק במקרה של זוג נשים, שכן לשון החוק דנה ב"אם לילד". עד לתיקון בחקיקה, יש להחיל את הפטור על שתי התובעות.

בתקנה 5 לתקנות הבטחת הכנסה (כללי זכאות והוראות ביצוע), התשמ"ב 1982 נקבעו הכללים לחלוקת הגמלה, במקרה של חלוקת הגמלה בין שני בני הזוג בכל מקרה של זוג חד מיני הגמלה תחולק שווה בשווה.

תגמול איבה – משפחות שכולות

משרד הביטחון מכיר בקיומם של בני זוג מאותו המין ובוחר את זכאות בן הזוג הנותר לגמלה כמשפחה שכולה (אלמן או אלמנה). יש להחיל בתגמולי איבה את אותם הכללים המופעלים במשרד הביטחון.

גמלה מיוחדת זקנה (גמז)

ניתן לשלם גמלה מיוחדת זקנה לכל אחת מזוג נשים כאשר כל אחת מהן עלתה מעל לגיל 62 וזאת בהתאם לאמור בסעיף 3(א)(1) להסכם לתשלום גמלאות מיוחדות.

לא ניתן לשלם תוספת בעד בן זוג או בת זוג של זוג חד מיני.

גמלה מיוחדת שאירים תשולם רק לבנות זוג כאשר אחת מבנות הזוג נפטרה.

לא תשולם לבני זוג גברים וזאת לאור לשון ההסכם.

[חזרה](#)

הוראות לביצוע

ההנחיות המפורטות בחוזר זה מחייבות היערכות במערכת המחשב על מנת לאפשר הזנת פרטים של שני בני זוג מאותו מין, ולהפעיל בדיקות לוגיות שונות בהתאם לנדרש.

הנחיות מפורטות לביצוע יועברו בנפרד ע"י האגפים.

[חזרה](#)

נספח 1

קישור להמלצות הצוות

נספח 2

סעיף 200

ג) היו לנכה תלויים שהם תושבי ישראל, תשולם לו בעדם, בנוסף לקצבה חודשית מלאה, תוספת תלויים כדלהלן:

(1) בעד בן זוג שהכנסתו אינה עולה על הסכום הנקוב בפרט 1 שבלוח ט' - 12.5% מהסכום הבסיסי;

(2) בעד כל אחד משני ילדיו הראשונים - 10% מהסכום הבסיסי; לענין זה, "ילד" - כהגדרתו בסעיף 238

סעיף 247(3)

לענין סימן זה, תלוי במבוטח הוא אחד מהמפורטים להלן שהוא תושב ישראל:

(1) (1) אשתו שנתמלאו בה כל אלה:

(א) ילדה לו ילד או שהיא אשתו שנה אחת לפחות;

(ב) היא בת 45 שנים ומעלה או שיש עמה ילד שלו;

(ג) אם לא הגיעה לגיל הקבוע לגביה, בהתאם לחודש לידתה, בחלק ב' בלוח א' 1 - הכנסתה אינה עולה על הסכום המתקבל לפי פרט 1 של לוח ט';

(3) מי שהוא בן זוגה של מבוטחת שנה אחת לפחות ונתקיים בו אחד מאלה:

(א) מלאו לו 70 שנים;

(ב) מלאו לו 50 שנים והכנסתו אינה עולה על הסכום הנקוב בפרט 1 ללוח ט' או על כל סכום אחר שהשר קבע בצו לאחר התייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת העבודה והרווחה.

סעיף 308 חוב של גמלה

הזכאי לגמלה בכסף, שנפטר בלי שגבה את מלוא הגמלה המגיעה לו, ישולם חוב הגמלה לשאיריו כמשמעותם בפרק י"א, על אף הוראות סעיף 303(ג).

חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א - 1980

סעיף 1 הגדרות

"בני זוג" - לרבות איש ואשה הידועים בציבור כבני זוג ומתגוררים יחדיו

תקנות הבטחת הכנסה (כללי הזכאות והוראות ביצוע), התשמ"ב - 1982

תקנה 5 חלוקת הגימלה או תשלומה לאישה

(א) בתקנה זו, "תשלום בעד ילדים" - ההפרש שבין הגימלה המשתלמת לשני בני זוג שעמם ילד או ילדים ואין להם הכנסה לבין שיעור הגימלה שהיתה משתלמת להם אילו הרכב המשפחה היה שני בני זוג בלבד.

(ב) הגימלה לבני זוג הזכאים לגימלה תשולם לכל אחד מהם בנפרד, ותחולק לפי האמור בתקנות משנה (ד) ו-(ה), באחת מאלה:

(1) האשה ביקשה זאת;

(2) המוסד לביטוח לאומי נוכח כי מתן הגימלה לידי הבעל אינו לטובת בני משפחתו וכי יהיה זו לטובתם אם הגימלה תחולק.

(ג) הגימלה לבני זוג הזכאים לגימלה תשולם לאשה באחת מאלה:

(1) משתלמת לאשה קיצבת זיקנה לפי חוק הביטוח;

(2) המוסד לביטוח לאומי נוכח כי מתן הגימלה לידי הבעל אינו לטובת בני משפחתו וכי יהיה זה לטובתם אם הגימלה תשולם לאשה בלבד.

(ד) גימלה המשולמת לפי סעיף 5(א) לחוק תחולק כך:

(1) אם הרכב המשפחה הוא שני בני זוג בלבד - תחולק הגימלה ביניהם בחלקים שווים;

(2) אם הרכב המשפחה כולל ילדים - ישולם התשלום בעד הילדים לאשה והיתרה תחולק בין בני הזוג בחלקים שווים; היו הילדים בהחזקתו הבלעדית של הבעל - ישולם התשלום בעדם לבעל.

(ה) גימלה המשולמת לפי סעיף 5(ב) לחוק תחולק כך:

(1) אם סכום הגימלה אינו עולה על תשלום בעד ילדים, תשולם לאשה; היו הילדים בהחזקתו הבלעדית של הבעל, תשולם לבעל;

(2) אם סכום הגימלה עולה על תשלום בעד ילדים, ישולם התשלום בעד ילדים כאמור בפסקה (1) וההפרש ישולם לבן הזוג שאין לו הכנסה; עלה ההפרש על הסכום שהיה מקבל לפי סעיף קטן (ד)(2), תשולם היתרה לבן הזוג השני.

(ו) על אף האמור בתקנה זו, אם לזכאי משתלמת קיצבת זיקנה לפי חוק הביטוח, ולבן זוגו משתלמת תוספת לקיצבה לפי סעיף 247 לחוק הביטוח, תחולק ביניהם הגימלה לפי היחס שבו מתחלקת ביניהם קיצבת הזיקנה.

